

„Vojno delo“ je orijentisano na vitalna pitanja daljnjeg razvoja vojne nauke i teorije ratne veštine

Izveštaj o radu Saveta, Redakcijskog odbora i Redakcije časopisa »Vojno delo« i analizu realizacije programske orijentacije za 1982. godinu, podneo je predsednik Saveta časopisa general-pukovnih RADE SUŠA, na sednici Saveta održanoj 13. decembra 1982. godine.

Na današnjoj sednici Saveta treba da analiziramo sadržaj časopisa »Vojno delo« i da ocenimo kako je realizovana programska orijentacija u ovoj godini u kvantitativnom i kvalitativnom smislu, a zatim i naš rad, obuhvatajući period od prethodne sednice Saveta, održane 17. decembra 1981. godine do danas. Stoga, moramo, pre svega, utvrditi da li je uređivačka politika Redakcijskog odbora i Redakcije bila u skladu sa programskom orijentacijom koju smo usvojili na prošloj sednici Saveta, i oceniti koliko je časopis »Vojno delo« odgovorio potrebama i zahtevima koji su proisticali iz aktuelnih društveno-političkih kretanja u svetu i kod nas. Tu, posebno, imamo na umu dalji razvoj koncepcije opštenarodne odbrane i društvene samozaštite na osnovu odluka XII kongresa SKJ i u uslovima ostvarivanja ekonomske stabilizacije, te stanje i tendencije u međunarodnim odnosima, sa veoma izraženim trendom zaoštavanja odnosa između supersila i vojnih blokova i intenziviranjem trke u naoružavanju.

Iz programske orijentacije, koja čini osnovu uređivačke politike našeg časopisa u 1982. i 1983. godini, proizašli su težišni zadaci

koje su Redakcijski odbor i Redakcija realizovali u ovoj godini. Ti zadaci su bili sledeći:

1. Nastavljeno je sa objavljivanjem studija i članaka kojima se svestranije i dublje teorijski uopštavaju iskustva našeg narodnooslobodilačkog rata i socijalističke reovlucije, a koja su u funkciji daljeg razvijanja i usavršavanja naše doktrine i strategije opštenarodne odbrane i društvene samozaštite. Okosnica sadržaja nekoliko brojeva časopisa bile su teme kojima se teorijski produbljenije osvetljava stvaralaštvo druga Tita u oblasti teorije i prakse oružane borbe, rukovođenja i komandovanja i drugim ključnim pitanjima vojne i političke strategije.

2. Objavljeni su značajni prilozi o temama vezanim za dalju razradu i razvoj koncepcije opštenarodne odbrane i društvene samozaštite. Sadržaji tih priloga obuhvatali su suštinska pitanja iz doktrine i strategije oružane borbe — objašnjavanje novih stavova i pogleda, praćenje njihovog odražavanja u praksi i izdvajanje pojedinih pitanja koja svakodnevna praksa pokreće i nameće.

3. Redakcija je u prošloj godini ulagala značajne napore da se u časopisu više nego do sada objavljuju prilozi iz oblasti vojne nauke i teorije ratne veštine, prvenstveno oni koji tretiraju najvažnije teorijske probleme ratne veštine (na strategijskom, operativnom i taktičkom nivou), kao i najvrednija iskustva koja se odnose na rešavanje naših aktuelnih i praktičnih problema.

4. Baveći se novim pojavama u međunarodnim odnosima, »Vojno delo« je iniciralo rasprave o tim pojavama s težnjom da se doprinese njihovom naučnom objašnjenju. Ovde se misli, pre svega, na nove vidove hegemonije i potčinjavanja i na neke nove vidove agresije i nove oblike upotrebe sile na posredan način. Zato je organizovan okrugli sto na temu »Specijalni rat kao supstitucija oružane agresije«. Priloge sa tog skupa »Vojno delo« će objaviti u nekoliko prvih brojeva u 1983. godini.

5. Redakcija časopisa ostvarila je zamisao da se stalno prate i komentarišu aktuelni društveno-politički događaji i kretanja u našem društvu. Misli se, pre svega, na XII kongres SKJ, Sedmu izbornu sednicu Konferencije SKJ u JNA i mere i aktivnosti u sprovođenju ekonomske stabilizacije. Objavljeni prilozi su bili u funkciji idejno-političkog i psihološkog osposobljavanja oružanih snaga i drugih subjekata opštenarodne odbrane i društvene samozaštite.

6. Nastavljeno je sa objavljivanjem članaka koji tretiraju najvažnije vojno-političke događaje u svetu i razvoj ratnih doktrina i oružanih snaga drugih zemalja, prvenstveno onih događaja koji su

značajni sa stanovišta bezbednosti i odbrane naše zemlje i razvoja naših oružanih snaga i svih drugih komponenata opštenarodne odbrane i društvene samozaštite.

Danas treba da ocenimo da li su svi ti zadaci potpuno realizovani i koliko uspešno, služeći se pri tom: (1) podacima o objavljenim priložima u časopisu; (2) kvalitativnim vrednovanjem sadržaja časopisa, odnosno objavljenih priloga u njemu, prema utvrđenim osnovnim kriterijumima i (3) analizom načina i efikasnosti našeg rada, odnosno rada Redakcijskog odbora i Redakcije u sprovođenju uredivačke politike zasnovane na programskoj orijentaciji.

I

U šest izdatih brojeva »Vojnog dela« (6/81. i 1-5/82) objavljen je 101 prilog, 98 autorskih i tri redakcijska, kojima je obuhvaćeno svih osam osnovnih oblasti iz programske orijentacije. Broj objavljenih članaka je na nivou broja članaka objavljenih u prethodnim godinama, s tim što je u tematskim područjima u kojima je ranije bilo nedovoljno priloga u ovoj godini njihov broj povećan. To se pre svega, odnosi, na oblasti: *opšta teorija o ratu i razvoj koncepcije i doktrine opštenarodne odbrane i društvene samozaštite* — što je i bio zahtev programske orijentacije.

Pokušaću da te i druge konstatacije ilustrujem konkretnim podacima o broju objavljenih priloga prema tematskim oblastima, kako su one date u programskoj orijentaciji, s tim što smo zbog značaja opštenarodne odbrane i društvene samozaštite ovo područje izdvojili iz tematske oblasti *opšta teorija o ratu i opštenarodna odbrana i društvena samozaštita* — kao posebno područje.

Iako je teško izvesti konsekvantno razvrstavanje priloga prema tematskim oblastima jer sadržaji većine članaka nisu iz okvira samo jedne oblasti, već obuhvataju više njih, bilo da dotiču neka pitanja iz drugih oblasti ili ih izdvajaju nudeći određene odgovore na njih, ipak ću to učiniti radi naše osnovne orijentacije i na način koji će odgovarati našem objektivnom sagledavanju sadržaja časopisa »Vojno delo«.

Pregled objavljenih priloga prema tematskim oblastima:

1. Opšta teorija o ratu	10 priloga
2. Razvoj koncepcije i doktrine opštenarodne odbrane i društvene samozaštite	13 priloga
3. Vojna nauka i teorija ratne veštine	10 priloga

4. Idejno-političko i psihološko osposobljavanje oružanih snaga i drugih subjekata opštenarodne odbrane i društvene samozaštite	9 priloga
5. Rukovođenje opštenarodnom odbranom i društvenom samozaštitom i rukovođenje i komandovanje oružanim snagama	3 priloga
6. Teorijsko uopštavanje iskustava iz prakse	3 priloga
7. Materijalno obezbeđenje u opštenarodnom odbrambenom ratu	2 priloga
8. Iskustva iz NOR-a i ratova vođenih posle drugog svetskog rata	31 prilog
9. Razvoj ratnih doktrina i oružanih snaga drugih zemalja	7 priloga
10. Ostalo: — prikazi knjiga	5 priloga
— informacije	7 priloga
— ostali članci	1 prilog
UKUPNO:	101 prilog

Već sam istakao da je u okviru tematske oblasti *opšta teorija o ratu* znatno povećan broj objavljenih članaka, s obzirom na to da su u okviru te oblasti u 1981. godini objavljena samo dva priloga. To je značajan napredak čime su ispunjeni zahtevi programske orijentacije koji se odnose na tu tematsku oblast. Treba posebno istaći da su iz te oblasti objavljeni značajni prilozi o drugu Titu i njegovom delu. Sadržaj tih priloga tretirali su, manje ili više, Titovo shvaćanje rata i njegovo vojno delo kao bitni sastavni deo njegovog ukupnog revolucionarnog stvaralaštva. Time je dat značajan doprinos daljem razvoju marksističke teorije o ratu i naučnom objašnjenju nekih pojava vezanih za rat.

Posebno je značajno istaći nastojanja i napore Redakcijskog odbora i Redakcije da se poveća broj ponuđenih i objavljenih priloga iz oblasti *vojne nauke i teorije ratne veštine* čiji su sadržaji obuhvatili težišna pitanja i probleme ratne veštine. Treba imati na umu da u ovu oblast spadaju, u stvari, i oni prilozi koje smo svrstali u oblast rukovođenja i komandovanja i uopštavanja iskustava iz prakse. Međutim, mislim da to nije dovoljno, s obzirom na karakter časopisa »Vojno delo« i zahteve njegove programske orijentacije. Zbog toga su takvi prilozi i dalje aktuelni i u našem časopisu mora im se obezbediti više prostora u narednom periodu.

Objavljene priloge iz tematskih oblasti: razvoj koncepcije i doktrine ONO i DSZ; vojna nauka i teorija ratne veštine; rukovođenje ONO i DSZ i rukovođenje i komandovanje oružanim snagama i teorijsko uopštavanje iskustava iz prakse, bilo je posebno teško razvrstati, jer se njihovim sadržajima obuhvataju pitanja iz sve četiri

navedene tematske oblasti, koje su po svojim sadržajnim obuhvatima veoma bliske. To smo, ipak, učinili radi potpunijeg uvida u sadržaj časopisa, iako smo svesni da možda neki prilog nismo razvrstali na pravo mesto. No, to je, nadam se, manje važno s obzirom na to da je u okviru sve četiri oblasti objavljeno dovoljno priloga, izuzimajući područje elektronskih dejstava koja, s obzirom na njihov značaj u eventualnom ratu, nisu adekvatno obuhvaćena sadržajem našeg časopisa.

Već na prvi pogled je uočljivo da je najviše priloga objavljeno iz tematske oblasti *iskustva iz NOR-a i ratova vođenih posle drugog svetskog rata*. Međutim, to je u skladu sa zahtevima programske orijentacije i zadataka koji su proizašli iz nje. Većina tih priloga su prilozi sa *okruglog stola* održanog u prošloj godini na temu »Titova koncepcija opštenarodnog ustanka 1941. godine«, objavljeni u brojevima 6/81, i 1—3/82, a koji su svojim sadržajima teorijski uopštavali bogata iskustva iz našeg NOR-a i dublje osvetljavali Titovo vojno delo — što ima veliki značaj za stvaralačku primenu tih iskustava u daljoj razradi i razvoju koncepcije i sistema ONO i DSZ. Manji broj priloga iz okvira te tematske oblasti odnosi se na teorijsko uopštavanje iskustava iz lokalnih ratova vođenih posle drugog svetskog rata. Prema tome, smatram da su objavljivanjem priloga iz ove tematske oblasti, ispunjeni zahtevi ovogodišnje tematske orijentacije.

Moram konstatovati da je tematska oblast *materijalno obezbeđenje u opštenarodnom odbrambenom ratu* bila zastupljena sa svega dva priloga, što nije u skladu sa sve većim značajem materijalnog obezbeđenja u savremenom ratu, a i sa zahtevima programske orijentacije. Redakcijski odbor i Redakcija moraju u narednoj godini uložiti veće napore na pokretanju pitanja materijalnog i zdravstvenog obezbeđenja u ONOR-u, radi razrešavanja osnovnih dilema u toj oblasti.

Našem časopisu je, u ovoj godini, ponuđen za objavljivanje 131 prilog, od čega je 36 objavljeno, 13 odbijeno, a ostali članci su kod autora na doradi ili kod recenzenata na oceni. U odnosu na prošlu godinu, u kojoj je ponuđeno 158 priloga, u ovoj godini taj broj je nešto manji, ali je njihova tematska orijentacija povoljnija jer je ponuđeno više priloga iz onih tematskih oblasti u kojima ih ranijih godina nismo imali dovoljno.

Od 98 objavljenih autorskih članaka u ovoj godini, za 66 autori su iz oružanih snaga, a za 32 člana autori su van oružanih snaga.

U ovoj godini u časopisu je sarađivalo 78 autora i to: 49 ili 62,82 odsto iz oružanih snaga i 29 ili 37,18 odsto van oružanih snaga. Ovi podaci ukazuju na otvorenost našeg časopisa prema autorima van oružanih snaga što je, mislim, dobro, ali i na to da su se pojedini autori iz oružanih snaga javljali više puta. Redakcijski odbor i Redakcija učinili su značajne napore da prošire krug saradnika u čemu su dosta uspeali što potvrđuju sledeći podaci: od ukupno 78 autora njih 65 pojavilo se samo jedanput, a prvi put je sarađivao 31 autor. Na osnovu ovih podataka možemo zaključiti da časopis »Vojno delo« ima veliki broj saradnika. Taj broj bi trebalo i dalje povećavati, prvenstveno mlađim starešinama iz komandi jedinica i vojnih škola i školskih centara.

II

Ocenjujući naš rad u ovoj godini, pored kvantitativne analize objavljenih priloga, neophodno je i kvalitativno vrednovati sadržaj našeg časopisa. To vrednovanje izvršićemo prema kriterijumima koje je predložila Redakcija, a koji su utvrđeni i usvojeni na sednici Redakcijskog odbora održanoj 9. 11. 1982. godine. Ti kriterijumi su: (1) teorijska i praktična aktuelnost priloga; (2) naučno-stručni nivo priloga; (3) korektnost metodološkog pristupa i teorijskog zasnivanja rada; (4) idejna usmerenost priloga i (5) doprinos razvoju vojno-naučne misli. Na toj sednici je određena i radna grupa sastavljena od 15 članova iz Redakcijskog odbora i nekih drugova van njegovog sastava. Ta radna grupa je dobila zadatak da prema utvrđenim kriterijumima vrednuje objavljene priloge koje smo razvrstali prema tematskim oblastima.

Ocena radne grupe svih objavljenih priloga je sledeća:

1. Kao što je u pregledu objavljenih priloga dato, u okviru tematske oblasti *opšta teorija o ratu* objavljeno je 10 priloga u kojima su, implicitno ili eksplicitno, tretirana neka pitanja u vezi sa ratom kao društvenom pojavom i na relativno nov i teorijski produbljen način sagledavan odnos rata i politike i uloge vojne sile u savremenim međunarodnim odnosima. Komplementarni deo ovih napora je i filozofsko osmišljavanje, sistematizovano i teorijski svestranije i dublje osvetljavanje Titovog vojnog dela, koje je sastavni i nerazdvojni deo njegovog ukupnog revolucionarnog stvaralaštva. Misli se, pre svega, na Titovu delatnost kao stratega, vojskovođe i marksističkog vojnog mislioca.

Mada je teško rangirati članke po vrednosti njihovih sadržaja, ipak bismo izdvojili one koji su objavljeni povodom 90-godišnjice rođenja druga Tita. To su: prilog dr Dušana Dragosavca: »Titu pripada istaknuto mjesto među marksistima u suvremenoj historiji« i prilog admirala Branka Mamule: »Josip Broz Tito — revolucionar i vojskovođa novog tipa«.

Posmatrano u celini, članci iz ove tematske oblasti svojom praktičnom, a pre svega teorijskom aktuelnošću, marksističkom teorijskom utemeljenošću i korektnošću metodološkog pristupa u razmatranju predmeta, predstavljaju takva kvalitativna ostvarenja koja značajno doprinose razvoju naše marksističke vojne misli.

Međutim, i pored toga što je u ovoj oblasti postignut značajan napredak, i kvantitativno i kvalitativno, moramo konstatovati da se još uvek nedovoljno bavimo konkretnim savremenim ratovima i iskustvima i poukama iz njih. Stoga je nužno da u narednom periodu podstičemo razmatranja i istraživanja tih pitanja, a njihove rezultate da objavljujemo na stranicama našeg časopisa.

2. Objavljeni prilozi u okviru tematske oblasti *razvoj koncepcije i doktrine opštenarodne odbrane i društvene samozaštite* tretiraju najznačajnija obeležja vojno-političke situacije u savremenom svetu i njene višestruke i različite implikacije za bezbednost naše zemlje. Poseban kvalitet sadržaja tih priloga je u tome što su svojim obuhvatanjem te problematike otišli i dalje, razmatrajući mogućnosti daljeg razvoja sistema opštenarodne odbrane i društvene samozaštite i jačanja odbrambene moći našeg socijalističkog samoupravnog društva.

Na zavidnom teorijskom nivou oni osmišljavaju i povezuju iskustva iz našeg NOR-a i socijalističke revolucije sa prirodom i potrebama našeg sistema opštenarodne odbrane i društvene samozaštite. Objavljene priloge iz okvira ove oblasti karakteriše dijalektičko prikazivanje procesa podruštvljavanja odbrambeno-zaštitne funkcije, koji je imanentan socijalističkom samoupravljanju, s tehničko-tehnološkim mogućnostima modernizacije oružanih snaga i odbrambenog sistema u celini. Na takvom spoju društvenog i tehničko-tehnološkog insistira se ne samo radi stvaranja kvalitativno novih društvenih odnosa u sferi koju je tradicionalno monopolisala država već i radi razvoja novog tipa odbrambene organizacije društva sposobne da odoli realnim i mogućim iskušenjima svake vrste.

Tu je posebno došlo do izražaja uspešno filozofsko osmišljavanje i interpretiranje Titovih stavova o odbrambenom organizovanju so-

cijalističkog samoupravnog društva. Komparacijom tih stavova sa praksom i teorijskim konceptima odbrambene organizacije u drugim društvenim sistemima, uspešno se pokazuje Titova uloga u stvaranju istorijski novog tipa odbrambene organizacije.

Prilozi generala armije Nikole Ljubičića: »Oružane snage na Titovom putu revolucije« i admirala Branka Mamule: »Naš sistem odbrane garantira slobodu i integritet Titove Jugoslavije«, objavljeni u broju 6/81, duboka su pronicanja u naša ratna iskustva, stvaranje i razvoj naših oružanih snaga, njihov socijalno-klasni karakter i vojno-političke uslove njihovog postojanja i delovanja. Njihova vrednost je u tome što uspešno osvetljavaju stvaralačku ulogu druga Tita u stvaranju i razvoju naših oružanih snaga i sistema opštenarodne odbrane i društvene samozaštite u celini, i što iskustva u tom stvaranju tretiraju kao teorijska ishodišta i putokaze našeg odbrambenog delovanja u sadašnjosti i budućnosti.

Međutim, ovakvu ocenu objavljenih radova ne treba da umanjí činjenica da smo se u ovoj godini nedovoljno bavili problemima odbrambenog organizovanja u užim društveno-političkim zajednicama i organizacijama udruženog rada, kao i odnosom razvoja našeg društva i sistema opštenarodne odbrane i društvene samozaštite. U navedenom periodu moramo uložiti više napora u podsticanju razmatranja i tih problema i obezbediti im više prostora u našem časopisu.

3. Analiza sadržaja priloga tematske oblasti *vojna nauka i teorija ratne veštine* pokazuje da se u ovoj godini na stranicama »Vojnog dela« učestalije i odvažnije postavljaju pitanja o izgrađenosti vojne nauke s obzirom na određenost njenih osnovnih elemenata naučnog statusa: predmeta, teorije, metoda i jezika nauke. Intenzivan rad na noveliranju *strategije oružane borbe* uticao je na to da se na stranicama časopisa pojave članci koji neposredno zavise od tog rada ili su njegov rezultat, što pokazuje da smo časopis uspeli da usmerimo na vitalna pitanja daljnjeg razvoja vojne nauke i teorije ratne veštine.

Značajno je istaći da su dva članka te tematske oblasti bila posvećena metodama vojne nauke i to sa njihova dva aspekta: (1) opšte-teorijskog i metodološkog i (2) sa stanovišta primenjenih metoda u istraživanju konkretne tematike. Takođe je značajan prilog u kojem su postavljena pitanja teorije značenja u vojnoj nauci, što je jedan od bitnih preduslova potpunijeg definisanja njenih osnovnih kategorija, bez čega nije moguće postići visok stepen teorijske izgrađenosti. Sve to govori da postizemo zapažene rezultate u izgradnji

vojne nauke i da »Vojno delo« tome značajno doprinosi. Tu praksu treba podržati i ubuduće i još smelije postavljati osnovna pitanja ratne veštine kao nauke.

Prilozi ove tematske oblasti imaju izuzetan teorijski i praktičan značaj za unapređivanje vojne nauke i vojne prakse. Njihov naučno-stručni nivo nije ujednačen, što je razumljivo ako se ima u vidu da su nastali na različitoj empirijskoj i teorijskoj građi i delo su autora različitih stručnih profila i različite teorijske i metodološke usmerenosti. No, bez obzira na to, većina priloga ima visoki teorijski i stručni nivo prezentiranja sadržaja. Može se reći da svi prilozi imaju solidan teorijsko-metodološki pristup problemima koje pokreću i svi su oblikovani po načelima naučnih radova. Kao takvi, oni svedoče o sve višem nivou teorijsko-metodološke pripremljenosti i osposobljenosti saradnika časopisa.

Smatramo da su objavljeni prilozi tematske oblasti *vojna nauka i teorija ratne veštine* dali značajan doprinos razvoju naše vojno-naučne misli.

Međutim, i pored postignutih rezultata u ovoj tematskoj oblasti, moramo reći da još uvek nisu ili nisu dovoljno razmatrana pitanja kao što su: opšta pitanja teorije taktike; problemi organizovanja i vođenja protivoklopne, protivpešadijske i protivvazdušne borbe; pitanja upotrebe združenih taktičkih jedinica u izvođenju bojeva i operacija; upotreba vidova i rodova u svim vidovima i oblicima borbenih dejstava; elektronska dejstva i protivelektronska borba i pitanja obuke oružanih snaga i drugih struktura opštenarodne odbrane i društvene samozaštite. Tim pitanjima ubuduće moramo poklanjati više pažnje.

4. Tematska oblast *idejno-političko i psihološko osposobljavanje oružanih snaga i drugih subjekata opštenarodne odbrane*, prema broju objavljenih priloga, bila je dosta zastupljena na stranicama »Vojnog dela«. Od ukupnog broja priloga ove oblasti sadržaji pet priloga se odnose na komentare stavova, odluka i zaključaka XII kongresa SKJ i Sedme izborne konferencije Organizacije SKJ u JNA. I sadržaji ostalih priloga tretirali su, manje-više, idejno-političku sadržinu vodeće uloge i posebne političke odgovornosti SKJ u odbrani i bezbednosti naše zemlje — sa teorijskog i praktičkog stanovišta. Svi članci su imali izuzetan teorijski i praktičan značaj kako sa stanovišta dubljeg teorijskog osmišljavanja i tumačenja politike SKJ, posebno u oblasti opštenarodne odbrane i društvene samozaštite, tako i sa stanovišta akcionog osposobljavanja komunista za uspešnije de-

lovanje u sredinama u kojima žive i rade. U celini, prilozi iz ove oblasti imaju solidan metodološki pristup u razmatranju problema koje pokreću i visok nivo idejne usmerenosti.

Smatramo da su prilozi iz ove tematske oblasti dali značajan doprinos idejno-političkom osposobljavanju oružanih snaga i drugih subjekata opštenarodne odbrane.

Međutim, mora se istaći da druga značajna pitanja ove oblasti nisu razmatrana na stranicama našeg časopisa. To se, pre svega, odnosi na pitanja: izgrađivanja svestrane socijalističke ličnosti starešine u vojnim školama i psihološke pripreme pitomaca za profesionalne delatnosti; uloga društveno-političkih organizacija u moralno-političkom vaspitanju pripadnika oružanih snaga u miru i ratu; međunacionalni i drugi odnosi među ljudima u funkciji jačanja borbene sposobnosti oružanih snaga i odbrambene sposobnosti zemlje; uticaja crkve i religije u celini na društvena kretanja u svetu, a posebno njihovo mesto i ulogu u našem socijalističkom samoupravnom društvu sa stanovišta odbrane zemlje.

Ta i druga pitanja moraju biti predmet razmatranja na stranicama našeg časopisa u narednom periodu.

5. Iz okvira tematske oblasti *rukovođenje opštenarodnom odbranom i društvenom samozaštitom i rukovođenje i komandovanje oružanim snagama*, objavljeno je malo priloga — svega tri. U njima su razmatrana pitanja uloge i mesta komiteta opštenarodne odbrane i društvene samozaštite u sistemu rukovođenja odbranom i zaštitom, sistem veza u funkciji rukovođenja i komandovanja i komandovanje u borbi protiv vazdušnih desanata. Značajno je istaći da neka od ovih pitanja nisu do sada dovoljno razmatrana, a posebno se to odnosi na područje rukovođenja opštenarodnom odbranom i društvenom samozaštitom. Ovi prilozi su veoma aktuelni sa teorijskog aspekta, jer se u njima daju analize odnosa gotovo u svim relacijama, i s aspekta praktične primene stavova i zaključaka radi opštih usmerenja. Pored visoke idejne usmerenosti prilozi imaju i zavidan nivo naučno-stručne obrade.

Smatramo da ovi prilozi po svojim sadržajima, načinu razmatranja problema i izvođenju stavova i zaključaka predstavljaju solidan doprinos razvoju naše vojnonaučne misli.

S obzirom na mali broj priloga iz ove oblasti, zatim značaja rukovođenja i komandovanja u savremenim uslovima i zahteva programske orijentacije, ubuduće moramo više pažnje posvetiti sledećim pitanjima i problemima: mobilizacijske pripreme i mobilizacijska

gotovost oružanih snaga; objedinjavanje borbenih dejstava u zonama združenih taktičkih jedinica; primena automatizovanih sistema u rukovođenju i komandovanju i specifičnosti rukovođenja i komandovanja na privremeno zaposednutoj teritoriji.

6. U tematsku oblast *teorijsko uopštavanje iskustava iz prakse* svrstali smo tri priloga, mada pri doslednijoj klasifikaciji ti prilozi, u stvari, pripadaju oblasti vojne nauke i ratne veštine. Moramo konstatovati da, još uvek, nemamo priloga u kojima bi se na sintetičan način iznele ocene operativno-taktičkih postupaka sa vežbi jedinica, komandi i štabova prema konkretnim uslovima, odnosno u duhu (ili protiv) naših normativnih i teorijskih postavki. Takođe, nemamo analiza o kvalitetu rada i primerenosti primenjenog metoda rada komandi i štabova, kao i didaktičko-metodičkih pouka izvedenih vežbi, iz nastavne prakse i dr.

Međutim, pri tolerantnijem shvatanju aktuelne prakse naših jedinica, komandi, štabova i ustanova, te tuđih ratnih i vežbovnih iskustava, može se konstatovati da znatan broj priloga »Vojnog dela« pripada kategoriji teorijskih generalizacija nekih iskustava.

Između prethodne i ove krajnosti nalaze se prilozi koje smo svrstali u ovu oblast. U njima su dati sintetički osvrti na karakteristike savremenih i hipotetička obeležja budućih dejstava iz vazdušnog prostora i moguće posledice tih dejstava, te neka iskustva iz upotrebe nuklearnih, hemijskih i bioloških sredstava u diverzantsko-terorističkim dejstvima i hipotetički okvir mogućnosti upotrebe tih sredstava u budućnosti.

Posebno vredan pažnje je prilog pukovnika mr Janka Bergleza: »Neki problemi određenja sadržaja zapovijesti« u kojem je autor obradio postupak otkrivanja naučne istine na primeru iz prakse. Polazne osnove autora vezane su za praksu komandi i štabova na združenim taktičkim vežbama i on problematizuje pojavu preopširnosti sadržaja borbene dokumentacije. Način razmatranja ove problematike ima naglašen praktični, a naročito teorijsko-metodološki značaj.

7. Tematska oblast *materijalno obezbeđenje u opštenarodnom odbrambenom ratu* malo je tretirana na stranicama »Vojnog dela«. U prošloj godini objavljena su samo dva priloga u kojima se na neposredan ili posredan način razmatra problematika materijalnog obezbeđenja.

U prilogu general-majora dr Aleksandra Radića: »Zdravstvena zaštita u sistemu opštenarodne odbrane i društvene samozaštite« obuhvaćena su neka pitanja u vezi sa funkcionisanjem zdravstvene

delatnosti u eventualnom opštenarodnom odbrambenom ratu u uslovima upotrebe savremenih borbenih sredstava, a posebno upotrebe sredstava za masovno uništavanje i razaranja. Autor je koncizno prikazao uslove u kojima bi se našlo zdravstvo a i probleme koji bi u okviru zdravstvene zaštite trebalo rešavati. Polazeći od tih uslova, on je ukazao na osnovne karakteristike koncepcije zdravstvene zaštite u sistemu opštenarodne odbrane i društvene samozaštite, koja podrazumeva integralno angažovanje svih snaga i sredstava društva u zadacima zdravstvene zaštite pripadnika oružanih snaga i stanovništva.

U prilogu general-majora dr Nikole Čubre »Razvoj opštenarodne odbrane u uslovima politike ekonomske stabilizacije« razmatrana su osnovna pitanja ostvarivanja politike ekonomske stabilizacije, s posebnim osvrtom na međuzavisnost ekonomike i odbrambenog sistema zemlje. Pored toga, autor je ukazao i na mere i aktivnosti u oružanim snagama u ostvarivanju politike ekonomske stabilizacije.

Možemo zaključiti da ovi članci imaju, pre svega, praktičan značaj, da je njihova idejna usmerenost na visokom nivou i da su stručno i solidno obrađeni.

U ovoj oblasti nisu razmatrana mnoga veoma značajna pitanja kao što su: organizovanje i rad privrede u ratu, posebno na privremeno zaposednutoj teritoriji; organizovanje saobraćaja u opštenarodnom odbrambenom ratu; pozadinsko obezbeđenje oružanih snaga na privremeno zaposednutoj teritoriji; uloga, mesto i zadaci društveno-političkih zajednica, OUR i drugih asocijacija u pozadinskom obezbeđenju oružanih snaga i stanovništva; organizovanje materijalnog obezbeđenja oružane borbe u velikim gradovima; tehničko obezbeđenje oružanih snaga.

Ta i druga pitanja materijalnog obezbeđenja moraju biti predmet naših razmatranja u narednom periodu.

8. Tematska oblast *iskustva iz NOR-a i ratova vođenih posle drugog svetskog rata* bila je sa najviše priloga zastupljena na stranicama našeg časopisa. Najveći broj priloga potiče sa rasprave za okruglim stolom na temu »Titova koncepcija opštenarodnog ustanka 1941.« U tim prilogima data su najbitnija razmatranja o tome kako je drug Tito uočavao i procenjivao uslove i mogućnosti podizanja oružanih ustanaka 1941. godine, kako je koncipirao vojnu i političku strategiju ustanka i kako su one (u obliku koncepcije opštenarodnog ustanka) realizovane u pojedinim krajevima Jugoslavije. U nekoliko

priloga učinjeni su pokušaji dubljeg poniranja u sagledavanje Titove zamisli NOR-a i Titovog metoda.

Teorijska i praktična aktuelnost članaka, svakog pojedinačno i svih zajedno, velika je. To utoliko više jer se radi o teorijskom uopštavanju iskustava iz našeg NOR-a sa težištem na stvaralaštvu druga Tita u oblasti teorije i prakse oružane borbe.

Naučno-stručni nivo priloga je različit, što je i razumljivo, ali posmatrano u celini oko 50 odsto priloga mogu se svrstati kao naučni ili naučno-stručni radovi. Za sve priloge može se konstatovati da su zasnovani na korektnom metodološkom pristupu problemu i da su visoko idejno usmereni, odnosno da su u skladu sa našim konceptijskim i doktrinarnim opredeljenjima i stavovima.

S obzirom na to da su skoro svi prilozi na nivou teorijskog uopštavanja iskustava iz NOR-a, i to njegovog ustaničkog perioda, oni značajno doprinose sistematičnoj izgradnji strategije NOR-a kao teorije i stvaraju teorijska uporišta za daljnju izgradnju i razvoj naše koncepcije i doktrine opštenarodne odbrane i društvene samozaštite i strategije oružane borbe.

Mada postoji izvesna razlika u sadržaju priloga, metodološkom pristupu u razmatranju problema i njihovom sveukupnom značaju, a s obzirom na to da su delo uglednih teoretičara ratne veštine i drugih naučnih oblasti, kao i jednog broja učesnika ustanka i revolucije, to je doprinos, svih priloga zajedno, razvoju vojnonaučne misli onoliki koliko je to sada moguće dati.

Posmatrano u celini u ovoj tematskoj oblasti postignuti su značajni rezultati, što za Redakcijski odbor i Redakciju predstavlja veliki uspeh jer su uspeli da obezbede organizovano uopštavanje iskustava iz NOR-a i Titovog vojnog dela.

9. U tematskoj oblasti *razvoj ratnih doktrina i oružanih snaga drugih zemalja* objavljeno je ukupno sedam priloga. Međutim, treba istaći da su pet priloga, u stvari, prikazi članaka stranih autora koji su objavljeni u stranim časopisima, a samo dva priloga su samostalan rad saradnika »Vojnog dela«. S obzirom na značaj ove oblasti ovakvo stanje svakako ne zadovoljava potrebe čitalaca našeg časopisa. Skoro svi objavljeni članci imali su manje-više praktičan značaj, mada nisu najaktuelniji s aspekta onoga što se zbivalo poslednjih godina u razvoju ratnih doktrina velikih sila i blokova, kao i u razvoju ratne tehnike.

Autori priloga u okviru ove oblasti ostaju, uglavnom, na prikazu izvornih članaka, ponekad na nekim vlastitim tvrđenjima uz veću

ili manju zasnovanost na postojećim pravilima i uputstvima stranih oružanih snaga, a ređe komentarišu, upoređuju, analiziraju i daju vlastite stavove i preporuke koji bi bili značajni za dalji razvoj naše vojne nauke i ratne veštine. Osim manjeg broja, ostali prilozi nisu rezultat korektnog metodološkog pristupa, nemaju pouzdanih empirijskih pokazatelja i nisu rezultat konzistentnih vlastitih istraživanja autora, već se radi o skupu nekih stavova i mišljenja pojedinih ličnosti, odredbi pojedinih normativnih dokumenata, a ponekad o pokazateljima sa vežbi i manevara razmatranih oružanih snaga.

Može se zaključiti da ovi prilozi, posmatrani u celini, predstavljaju skroman doprinos razvoju vojnonaučne misli. Doprinos im je nešto veći u smislu sagledavanja nekih praktičnih problema i načina na koji su ih videli inostrani autori.

U narednom periodu tematici ove oblasti moramo posvetiti više pažnje. Osim vojno-političkih i doktrinarnih problema treba tretirati i neka konkretna i aktuelna pitanja kao što su: novine u razvoju i primeni specijalnih snaga, pokretnih snaga i snaga za brze intervencije; novine u stratezijskim, operativnim i taktičkim postupcima u armijama nekih zemalja, a posebno s aspekta primene iznenađenja; promene u ratnim veštinama, vođenju oružane borbe i obezbeđenju borbenih dejstava pod uticajem novih tehničkih sistema i novih oružja — sve to sa stanovišta daljeg razvoja naših oružanih snaga i drugih komponenata sistema opštenarodne odbrane i društvene samozaštite.

10. U ovoj godini, u našem časopisu je objavljeno pet prikaza knjiga. Međutim, moramo istaći da smo postigli značajan napredak u kvalitetu tih prikaza u odnosu na njihov kvalitet u ranijim godinama. Ostvaren je zahtev da saradnici budu više kritični u sagledavanju sadržaja prikazanih knjiga sa stanovišta naših globalnih društveno-političkih opredeljenja i da se ne ustručavaju da istaknu i objasne sve dobre i loše delove sadržaja tih knjiga. S takvim prikazima treba nastaviti i u narednom periodu, jer samo tako, mogu opravdati svoju svrhu.

III

Poznato je da smo 19. novembra ove godine uručili Zlatnu plaketu »Vojnog dela« predsedniku Predsedništva SR Srbije generalu armije Nikoli Ljubičiću u znak priznanja za njegovu dvadesetogodišnju saradnju u časopisu, čiji su prilozi doprineli teorijskoj razradi koncepcije i doktrine opštenarodne odbrane i društvene samozaštite,

razvoju vojnonaučne misli i izgrađivanju oružanih snaga i sistema odbrane u celini. Prva Zlatna plaketa dodeljena je vrhovnom komandantu oružanih snaga maršalu Jugoslavije Josipu Brozu Titu, 1973. godine.

Uz plaketu, generalu Ljubičiću uručili smo i zbirku njegovih radova koji su objavljeni u »Vojnom delu« u periodu od 1961. do 1981. godine.

I ovoga puta, kao i više puta ranije, moram istaći da su Redakcijski odbor i Redakcija mnogo učinili kako bi pojačali zainteresovanost starešina, naročito onih iz jedinica i komandi, za saradnju u našem časopisu radi njihovog većeg angažovanja u pisanom uobličavanju njihovih iskustava na stranicama »Vojnog dela«. Iako su postignuti značajni rezultati, to još uvek ne zadovoljava zahteve naše programske orijentacije, što znači da se u narednom periodu na tome mora još više raditi.

Ima različitih predloga kako da se otklone, još uvek u nekim sredinama postojeći negativni odnos prema pisanoj reči, pa i takvih da treba zaduživati pojedine komande jedinica, uprave u SSNO-u i Generalštabu JNA, vojne škole i školske centre itd. za pisano saopštavanje svojih iskustava, naučnu obradu određenih tema i dr. (kao što čine neki drugi časopisi). Međutim, iako bi to za Redakcijski odbor i Redakciju bilo lakše, to bi značilo samo otaljavanje posla i rad bez dovoljno naučno-stručnog žara i nedovoljnog unošenja u suštinu i celovitost istraživanog problema. Mislim da takav pristup ne može dati rezultate koji se očekuju od jednog časopisa kakav je »Vojno delo«. Zbog toga se moraju naći drugi načini i sredstva koji će uspeti da povećaju zainteresovanost za saradnju sa našim časopisom, kako pojedinaca tako i vojnih kolektiva.

Mislim da ovom prilikom treba da porazgovaramo i o recenzijama, kao o merodavnim naučno-stručnim ocenama vrednosti ponuđenih priloga, jer one nisu uvek bile na potrebnom nivou. Recenzenti su, uglavnom, iz sastava Saveta i Redakcijskog odbora pa ćemo takav razgovor moći ne samo uspešno voditi već će on biti od velike koristi. Recenzije su veoma različite po svom kvalitetu, iscrpnosti i davanju pomoći i uputa autoru; počev od onih u kojima se samo konsattuje da se određeni prilog može objaviti ili ne, do onih u kojima je potpuno sagledana sadržina priloga i naznačena mesta i način kako bi se sadržina tog priloga poboljšala. Mislim da se moraju davati takve recenzije koje će predstavljati ne samo ocenu teksta već i dragocenu metodološku i naučno-stručnu pomoć autoru.

Nije dovoljno samo konstatovati da se prilog može objaviti ili ne jer nijedan nije tako dobar da ne može biti još bolji. Zbog toga je zadatak svih nas da u narednom periodu ovome poklonimo više pažnje, a Redakcijski odbor i Redakcija moraju preduzeti i konkretne mere kako bi se kvalitet recenzija podigao na viši nivo.

U narednoj godini navršava se 35 godina izlaženja časopisa »Vojno delo« i planirali smo da tu godišnjicu obeležimo, pored ostalog i izdavanjem Bibliografije objavljenih članaka u našem časopisu. To će biti veoma obiman zadatak Redakcije i Redakcijskog odbora u narednoj godini, koji će zahtevati ne samo dosta vremena i truda već i određena finansijska sredstva. Samo uz svestranu podršku i pomoć svih nas taj zadatak biće uspešno realizovan.

I na kraju, možemo konstatovati da je uređivačka politika »Vojnog dela« bila u skladu sa programskom orijentacijom, da su Redakcijski odbor i Redakcija uspešno izvršili svoje zadatke i da su uložili značajne napore na poboljšanju sadržaja časopisa. Isto tako, treba reći da je časopis »Vojno delo« znatno proširio krug svojih saradnika, pogotovu u onim tematskim oblastima u kojima ranije nije bilo dovoljno kvalitetnih priloga. Međutim, moramo težiti da naš časopis bude još bolji što će zavisiti od naše međusobne saradnje i od ostvarene saradnje sa pojedincima i institucijama u JNA i u društvu u celini.